

Otakar Borůvka

Na technice

In: Zdeněk Třešňák (author); Petra Šarmanová (author); Bedřich Půža (author): Otakar Borůvka. (Czech). Brno: Nadace Universitas Masarykiana v Brně, 1996. pp. 33--35.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401276>

Terms of use:

© Masarykova univerzita

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Na technice

Myslím, že každý člověk mnohokrát ve svém životě stál před rozhodnutím, které mělo buďto změnit, nebo určit jeho další život. Dnes vím, že můj život do značné míry formovaly náhody. Pochopitelně, nikdo z nás není natolik jasnozřivý, aby to konstatoval v onom daném okamžiku. Také já ne. Konstatoval jsem to mnohem a mnohem později a konstatuji to dnes, neboť teprve při bilancování úseku života, úspěchů či proher a nakonec na prahu konečného účtování člověk může takové věci s odhledem ohodnotit, protože si konečně dokáže od svých skutků zjednat dostatečný kritický odstup.

Psal se rok 1918, měli jsme novou, svobodnou Československou republiku. Nadšeně jsme ji uvítali s těmi nejčistšími úmysly a pod těmi nejskvělejšími hesly plnými lidskosti, rovnosti, bratrství . . .

A všichni jsme cítili, že je potřeba rychle začít pracovat a budovat. Všude vládlo značné nadšení, euforie . . .

Rozhodl jsem se pro studium klasické filologie – myslím, že se ve mně ozvaly hlasy mých profesorů na gymnáziu a jejich skvělá pedagogická práce. Jenže – ne všechna praporová hesla bylo možné plnit tak rychle, aby se dala plnit i přání jednotlivců. Zkrátka a dobře, bída neustávala, spíš se znásobovala, spolu s lecjakými „lidskými“ nedostatky, a tak i já musel svoje přání a úmysly změnit. Kdybych totiž trval na svém rozhodnutí, musel bych jít do Prahy – blíž žádná vhodná škola nebyla, a rodiče by mě museli podporovat nejen finančně, ale také při zásobování potravinami, kterých bylo všude žalostně málo.

A tak jsem se musel rozhlédnout po jiných možnostech.

Nejbližší vysoká škola v té době byla technika v Brně, takže jsem se posléze rozhodl pro studium stavebního inženýrství. Obor stavitelství jsem už trochu znal, věděl jsem leccos z geodézie, také o stavbě

drah . . . Měl jsem pocit, že bych v tomto oboru mohl uspět. Už také vzhledem k velmi dobrým základům matematiky získaným středoškolským studiem, ale hlavně studiem na vojenské akademii, zejména díky přednáškám profesora Weitzenbocka. Proto jsem se okamžitě po zápisu zajímal především o matematiku. Situace na brněnské technice ale tenkrát nebyla nijak valná – byla to vlastně škola provinční, neměla žádnou tradici . . . ovšem, a to je další příznivá náhoda v mém životě, matematiku na brněnské technice přednášel vynikající matematik světového jména, profesor Matyáš Lerch.

Další skutečnost, která rozhodujícím způsobem ovlivnila mou budoucnost, se pravděpodobně už náhodou nazvat nedá, nicméně nebytí přítomnosti profesora Lercha, možná ze mne nakonec přece jenom byl stavební inženýr.

Kromě Matyáše Lercha zde totiž tenkrát přednášel matematiku ještě profesor Jan Vojtěch, také velmi dobrý matematik, ale přesto oba měli naprosto rozdílné kvality.

A to se pochopitelně obráželo v postojích studentů – je to národ nesmírně vynalézavý, zejména co se týče studijních metod a praktik. Jiné to nebylo ani zde. Obecně se tradovalo, že profesor Lerch je sice podstatně graduovanější matematik než profesor Vojtěch, ale na druhé straně není příliš dobrý učitel. Jeho přednášky, byť po obsahové stránce vynikající, po formální stránce byly málo atraktivní. Mluvil poměrně slabým hlasem, většinou obrácen tváří k tabuli, a kromě toho byl velmi náročným examinátorem.

Lerchovi bylo v roce 1918 už 58 let, trpěl cukrovkou a mně často připadal velmi unavený. Tenkrát jsem ho ještě neznal tak důvěrně osobně. Věděl jsem, že dříve než přišel do Brna, 10 let přednášel ve švýcarském Freiburgu a získal Velkou cenu pařížské Akademie, což tenkrát byla nejvyšší vědecká meta.

Naproti tomu profesor Vojtěch sice ne vynikal ve světové matematice, ale byl výborný pedagog, učitel. Napsal kvalitní učebnici, která sice neoplývá originálními myšlenkami, ale umožňuje studentům získat velmi dobrý přehled o látce, kterou by na technice měli ovládat.

A byl velmi přijatelný examinátor, což bylo pro mnohé rozhodující.

A tak je jasné, ke komu studenti více lnuli.

Oba profesori se cyklicky střídali – jeden rok přednášel a zkoušel matematiku I profesor Lerch a matematiku II profesor Vojtěch, a příští rok tomu bylo naopak. Takže studenti se podle toho zařídili, a třebaže nastupovali do prvního ročníku, nechali si zapsat matematiku II u Vojtěcha, a teprve když se profesori vyměnili, šli na matematiku I opět u Vojtěcha a obě zkoušky vykonali u něj. Jak jednoduché!

Musím přiznat, že jsem o takové praxi uvažoval také, ale osobnost profesora Matyáše Lercha mně natolik imponovala, že nakonec jsem si nechal zapsat u něj matematiku I, kterou tehdy shodou okolností přednášel. Spoléhal jsem ovšem i na své předběžné znalosti – a dobře jsem udělal. Profesor Lerch vkládal do svých přednášek i výsledky své vědecké práce, takže jsem v nich nacházel věci, o kterých jsem nikdy předtím ani neslyšel.

A to mě, myslím si, stále více přitahovalo k matematice. Mohl jsem jí věnovat většinu studijního času, protože ostatní předměty mně šly – bez nadsázky snad mohu říci – skutečně „levou rukou“, takže na konci prvního ročníku jsem složil první státní zkoušku z inženýrství, sestávající z řady dalších jednotlivých dílčích předmětů.

Myslím, že tenkrát poprvé jsem pocítil uspokojení nad svým rozhodnutím nastoupit na brněnskou techniku a vzdát se myšlenky na klasickou filologii. V Brně, i přesto, jak už jsem řekl, že to byla škola vlastně provinční a zatím bez tradice, přednášelo hned několik vynikajících lidí. Kromě prvního z nich, Matyáše Lercha, například fyzik Vladimír Novák, předseda Spolku Kounicových kolejí, který se mimořádně zasloužil o jejich výstavbu. V paměti mi, a jistě i mnohým jiným studujícím, utkvěl profesor Sýkora, přednášející dynamiku, nebo profesor Urzini, který přednášel pružnost a pevnost, statik profesor Karel Šimek a samozřejmě profesor Pelíšek, přednášející deskriptivní geometrii.